

Podklady k okruhu č. 15

Včasná intervence u dětí se sluchovým postižením

Komplexní péče o jedince se SP zahrnuje:

- **zdravotnická péče** (porodnice, oddělení ORL a foniatrie, neurologie,...)
- **speciálně pedagogická péče** – SRP a SPC pro SP
- **sociálně právní péče** - sociální dávky a příspěvky
- **rodinná péče** – přímá práce rodiny a úzká spolupráce s odborníky
- **organizace SP** - (FRPSP, ČUN, Pevnost a další oblastní organizace pro osoby se sluchovým postižením)

Zdravotnická péče

Depistáž – vyhledávání SP dětí (pediatr, ORL, foniatr). Plánuje se zavedení celoplošného screeningového vyšetření pomocí OAE v celé ČR. Tento screening se provádí celoplošně např. v Rakousku a Polsku. U nás pouze v některých regionech (Brno, Praha, ČB) a převážně u rizikových skupin.

Klasické vyšetření sluchu dle věku dítěte by měl provádět preventivně **dětský lékař**, a to u všech dětí:

- ve 3 měsících
- v 9 – 12 měsících
- ve 3 letech
- před nástupem školní docházky.

V dalších případech pak provádí vyšetření sluchu:

- vysloví-li rodiče nebo učitel podezření na poruchu sluchu
- je-li někdo v rodině (rodiče, sourozenci) sluchově postižený
- po onemocnění meningitidou
- po aplikaci ototoxických léků
- po úrazech nebo operacích hlavy
- po opakovaných zánětech středního ucha
- je-li opožděný vývoj řeči či při podezření na mentální postižení.

Lejska, M. (7. Česko-slovenský foniatrický kongres, Liberec, 1.-3.10.2009) uvádí:

- **Neexistuje žádná objektivní metoda prokazující, jak dítě zesílený zvuk skutečně slyší.**
- **Je velmi důležitá spolupráce detailně poučených rodičů a speciálních pedagogů.**

=> v hodnocení efektu korekce sluchové vady jsme odkázáni na pozorování a behaviorální metody.

Speciálně-pedagogická péče

Středisko rané péče

Zákon č. 206/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů

Služby rané péče jsou zajišťovány v rámci služeb sociální prevence:

- sociální služba zaměřená na pomoc a podporu rodiny dítěte s postižením
- sociální integrace rodiny a minimalizace důsledků postižení na vývoj dítěte
- klientem je celá rodina
- služba je poskytována převážně v přirozeném prostředí (péče terénní, ambulantní)
- spolupráce se systémem zdravotní péče

V ČR zajišťována včasná intervence u dětí se sluchovým postižením v rámci střediska rané péče - **SRP Tamtam**

- v Praze 2001 (www.tamtam-praha.cz), v Olomouci 2005 (www.tamtam-olomouc.cz)
- podpora rodin malých dětí se sluchovým postižením a kombinovaným postižením do 7 let
- cílem je vybavit rodiče informacemi a dovednostmi, aby zvládli péči o své dítě – snižování míry negativních vlivů zdravotního postižení, integrace dítěte i rodiny do běžného života společnosti, podpořit přípravu dítěte pro následující stupeň výchovně-vzdělávací soustavy

Činnost SRP je poskytována:

- rodinám malých dětí se sluchovým postižením a kombinovaným postižením
- rodičům se sluchovým postižením se slyšícími dětmi

Činnost SRP:

- konzultace v rodinách, poradenská intervence - frekvence návštěvy v rodině 1x za 4 – 6 týdnů
- ambulance klinického logopeda, psychologa, foniatra, fyzioterapeuta, sociálního poradce, nácvik audiovyšetření
- skupinové terapeutické sezení s psychologem
- pobytové akce týdenní a víkendové
- videotrénink interakcí
- propagace včasné diagnostiky a všeobecná prezentace problematiky sluchově postižených
- prodej a půjčování literatury, speciálních didaktických pomůcek, ozvučených hraček, počítačových logopedických a didaktických programů
- výuka a tlumočení znakového jazyka

Speciálně pedagogické centrum

Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních

- zajišťuje komplexní péči dětem a mládeži se sluchovým postižením od raného dětství do ukončení přípravy na povolání
- SPC jsou zřizovány při školách pro SP
- obvykle v SPC působí 2 speciální pedagogové, psycholog, sociální pracovníce

Činnost SPC (standardní služby a standardní služby speciální – viz Vyhláška č. 72/2005 Sb.)

- poradenská a konzultační činnost
- speciálně pedagogická a psychologická diagnostika
- depistáž – vyhledávání klientů
- terapie – reedukace sluchu, logopedická péče, výuka ZJ, příprava na KI a následná logopedická péče, řešení výchovných a výukových problémů
- pomoc při řešení sociálních otázek
- péče o integrované děti a žáky

Seznam mateřských, základních a středních škol pro sluchově postižené, při kterých zároveň fungují speciálně pedagogická centra (SPC) pro sluchově postižené:

Hlavní město Praha
Střední škola, základní škola a mateřská škola pro sluchově postižené, SPC Holečkova 4, 150 00 Praha 5 telefon : 257 313 420 web: http://www.skolaholeckova.cz/
Gymnázium, základní škola a mateřská škola pro sluchově postižené, SPC Ječná 27, 120 00 Praha 2 telefon : 224 942 153 web: http://www.jecna27.cz/www/uvod/uvod.htm
Střední škola, Základní škola a Mateřská škola pro sluchově postižené, SPC Výmolova 169/2, 150 00 Praha 5 telefon : 251 555 356 web: http://www.sksp.org/
Jihočeský kraj
Mateřská škola, Základní škola a Střední škola pro sluchově postižené, SPC Riegrova 1, 370 01 České Budějovice telefon : 387 319 203 web: http://www.sluchpostcb.cz/

Plzeňský kraj
Základní škola a mateřská škola pro sluchově postižené, SPC Mohylová 90, 312 00 Plzeň telefon : 378 609 939 http://www.sluchpost-plzen.cz/
Liberecký kraj
Základní škola a Mateřská škola pro sluchově postižené, SPC E.Krásnohorské 921, 460 01 Liberec telefon : 482 416 411 web: http://www.ssplbc.cz/
Královohradecký kraj
Střední škola, Základní škola a Mateřská škola pro sluchově postižené, SPC Štefánikova 549, 500 11 Hradec Králové telefon : 495 272 398 web: http://www.neslhc.com/
Jihomoravský kraj
Mateřská škola a Základní škola pro sluchově postižené, SPC Novoměstská 21, Brno 621 00 telefon : 541 226 090 web: http://www.sssbrno.cz/zsdeafbrno/sabl.html
Mateřská škola a Základní škola, SPC Školní 3208, 697 01 Kyjov telefon : 518 614 212 web: http://www.mszyjov.cz/
Mateřská škola, Základní škola a Dětský domov, SPC Široká 42, 664 91 Ivančice telefon : 546 451 931 web: http://www.neslysici-ivancice.info/
Olomoucký kraj
Střední škola, základní škola a mateřská škola pro sluchově postižené, SPC Kosmonautů 4, Olomouc 779 00 telefon : 585 567 111 web: http://www.sluch-ol.cz/
Zlínský kraj
Mateřská škola, základní škola a střední škola pro sluchově postižené, SPC Vsetínská 454, 757 01 Valašské Meziříčí telefon : 571 615 641 web: http://www.val-mez.cz/

Moravskoslezský kraj
Základní škola a Mateřská škola pro sluchově postižené, SPC Spartakovců 1153, 708 00 Ostrava - Poruba telefon : 596 937 816 web: http://www.deaf-ostrava.cz/

Předpoklady úspěšné rehabilitační péče a pozitivního vlivu na rozvoj mluvené řeči u dítěte se sluchovým postižením:

- včasná diagnostika
- včasné přidělení sluchadel
 - *včasné přidělení* sluchadla – do ½ roku
 - *včasné zavedení* KI mezi 1-2 rokem
- včasná reedukace sluchu a řeči

Důležitost zajištění rané péče:

- fázovitost vývoje a velká plasticita mozku – intenzivní stimulace do 2 let (období senzitivní/kritické vývojové periody)
- důsledky opožděné péče se odráží v řadě oblastí života – poruchy vnímání, poruchy sociálních vztahů, emocionální poruchy, opožděný vývoj řeči,...

Důsledky sluchového postižení se mohou odrazit v následujících oblastech:

ŘEČ – při nedostatečné nebo chybějící sluchové kontrole může být narušena

- Centrální část sluchového orgánu se funkčně vyvíjí a uzrává pouze při aferentní aktivitě přicházející z kochley.
- S postupujícím časem se při chybějící stimulaci schopnost využít zvukové podněty sluchovými centry výrazně snižuje.
- Sluch je základním zpětnovazebným systémem řeči jedince.

(Lejska, M - 7. Česko-slovenský foniatrický kongres, Liberec, 1.-3.10.2009)

MYŠLENÍ – vzniká zcela nezávisle na řeči, není řečí deformováno. Není-li ovšem vytvořen a užíván funkční komunikační systém (v případě neslyšících adekvátní jejich smyslovému vybavení, tzn. znakový jazyk), nerozvíjí se a může být statické a nepohotové.

ORIENTACE V PROSTORU – je omezena, popř. znemožněna. Ztráta zvukového pozadí způsobuje narušení pocitu sebejistoty, je snížen pocit osobní bezpečnosti a zvyšuje se pocit úzkosti – zejména u ohluchlých.

Doporučené zdroje k tématu:

HOLMANOVÁ, J. *Raná péče o dítě se sluchovým postižením*. Praha: Septima, 2002.

HORÁKOVÁ, R. Specifika vývoje a včasná pedagogická intervence u dětí se sluchovým postižením. In Opatřilová, D.(ed.) *Pedagogicko psychologické poradenství a intervence v raném a předškolním věku u dětí se speciálními vzdělávacími potřebami*, Brno: MU, 2006, s. 243-281.

HRONOVÁ, A., MOTEJZLÍKOVÁ, J. *Raná komunikace mezi matkou a dítětem*. Praha: FRPSP, 2002.

SOBOTKOVÁ, A. Včasná diagnostika a pedagogická intervence u dětí se sluchovým postižením jako úkol SPC, In VÍTKOVÁ, M.: *Otázky speciálně pedagogického poradenství*, Brno, MSD, 2003.

DVD - Raná komunikace v neslyšící rodině - návodná pomůcka pro slyšící i neslyšící rodiče, jak postupovat při výchově jejich sluchově postiženého dítěte. DVD obsahuje videoukázky komunikace neslyšících maminek s jejich neslyšícími dětmi, komentáře ukázek, užitečné rady pro výchovu dětí v raném věku, vyprávění maminek o jejich zkušenostech, atd. (možné objednat na www.frpsp.cz)

Hypertextové odkazy:

<http://www.raisingdeafkids.org/>